NOORD-BRABANDER.

Dicere verum
Quid vetat? HORATIUS.

NUMMER 41. **'s BOSCH.** **ZATURDAG, 4 JULIJ** 1829.

Nederlanden.

'S HERTOGENBOSCH, 3 *july.*

Wat zal thans het *Bredasche* weekblad zeggen? Ziedaar, het *Noord Brabandertje* is in eens groot geworden! dat is buiten alle verwachting! eerst klein en onfatsoenlijk, en zoo in eens niet lang en smal, met eene fijne jufferlijke stem, maar groot en welgemaakt, gansch van gedaante veranderd en met eenen verheven toon! Hemel, welke verbazing! Ik sta te zien; en wat zal *Janus* kijken! Ja, kinderen worden eenmaal groot, stout en ondeugend; hij is zelfs grooter dan ik. Hoe vat ik zulks? Hij kruipt voor geene ministers, waardoor men gewoonlijk zoekt groot te worden, en toch is het hem gelukt; wat zal hiervan geworden, indien hij zoo voort gaat? ons ministeriëel leger zal welligt ter bestrijding in wapenen te kort schieten; doch laten wij moed houden en ons sterker wapenen, want de aanvallen zullen thans heviger worden. Kijk, ik kan het nog niet begrijpen, ondertusschen het zij zoo!

— Z. M. is in den nacht van den 29 op den 30 junij te Brussel aangekomen.

— Men wil, dat Z. M. de Koning ook in de noordelijke provincien van het rijk eenige steden zal bezoeken.

— Volgens men verzekert, zullen HH. KK. HH. de prins en prinses van Oranje eene reis naar Ems doen.

— Eindelijk wil de regering, na lange onderhandelingen en moeijelijke overwegingen, wel toestemmen, dat het roomsch-katholijke priesterschap in de Nederlanden zich niet op eene onheusche wijze wil laten uitstrekken (men zie de besluiten van 20 junij ll.). Het eerste besluit, een bewijs van de getrouwheid des Konings in het vervullen van hoogstdeszelfs verpligtingen, verdient al onze erkentelijkheid. Het vertrouwen, dat Z. M. in hetzelve aan de nieuwe bisschoppen schenkt, zal ongetwijfeld voor deze nieuwe herders eene krachtige bewijsreden zijn, om van de wetten der kerk niet af te wijken, omdat de raadslieden der kroon, buiten weten van den monarch, nieuwe kreten zouden aanheffen.

Waarom zijn de koninklijke bedoelingen in het tweede besluit met zulke schroomvallige voorzorgen vervuld? Indien de Koning aan de geestelijke opperhoofden, welke door den Heiligen Stoel benoemd zijn, eene blijk van hoogstdeszelfs vertrouwen geven wil, waarom willen de ministers hen dan met ongewone, willeteurige en beleedigende zwarigheden omringen? De vrijmoedigheid en rondborstigheid der Belgen waren eertijds in Europa tot een spreekwoord geworden; zij bezitten nog een bewind onder de natie, hetwelk groot genoeg is, om te maken, dat de uitzonderende bepalingen van het tweede besluit, de blijdschap, welke het eerste moest veroorzaken, veel verminderen. Waartoe zal die lijst dienen, welke, in art. 2, door den minister van binnenlandsche zaken gevorderd wordt? Zullen de kweekelingen van het heiligdom niet als zoodanig kunnen erkend worden, zoo lang zij door den heer *van Gobbelschroy* niet zijn aangenomen? Zullen zij buiten de seminarien gesloten worden, omdat de kollegien, in welke zij hunne studien volbragt, en de professoren, die dezelve zullen bestuurd hebben, door de *Sentinelle* of het *Journal de Gand*, zwart gemaakt zijn? Wij gelooven het niet; maar welk is dan toch het doel van dat art. 2? Dit kan geen ander doel hebben, dan om te bewijzen, dat de regering altoos eenigen invloed wil hebben in de louter geestelijke zaken; een invloed, die even strijdig is met de grondwet, als met de onvervreemdbare regten van het episcopaat.

Het openbaar examen, waarover in art. 3 en de certifikaten, waarover in art. 4 gesproken wordt, toonen niet minder dan het tweede artikel, dat men de diocesale opperhoofden wantrouwt, en dat men verlangt, dat het hen onmogelijk zijn zal eenen stap te doen, die niet door de agenten van het ministerie in het oog gehouden wordt. En zoo geeft men hun op denzelfden dag een bewijs van een groot vertrouwen, en men vindt voorzorgen uit, welke blijken dragen van een volmaakt wantrouwen.

— De *Courrier des Pays-Bas* zegt, met betrekking tot de wijze, waarop de Koning in de provincien, welke Z. M. bezocht heeft, ontvangen is:

«Ongelukkiglijk worden deze blijken van volmaaktheid aan den Monarch, op eene trouwlooze wijze, uitgelegd; zij, die wel zouden wenschen voort te gaan zich met den koninklijken mantel te bedekken, om aan de regtmatige afkeuring, welke hen vervolgt, te ontsnappen, maken of liever hebben een middel gevonden, om op zich zelve betrekkelijk te doen maken, een gedeelte van de hulde, welke ieder onafhankelijk burger zoude blozen hun toe te brengen. Door dezen list, die hun maar al te wel gelukt is, hopen zij zich in hunne magt te handhaven. Maar zien zij dan niet, dat hun val daardoor zekerder geworden is? Inderdaad, het is onmogelijk, dat de Koning voortaan omtrent de gevoelens van zijne onderdanen nog bedrogen wordt; en te eenigen tijde, wanneer de klagten tegen het ministerie op nieuw zullen gehoord worden, en uit het hart zelfs van die bevolkingen voortkomen, welke het hoofd van den staat bezocht heeft, zal men nog wel kunnen zeggen, dat er *eene innerlyke eensgezindheid bestaat tusschen den Koning en de natie; dat dit niet anders zyn kan; want de Koning en de natie hebben slechts een zelfde belang, en dat beide by gevolg slechts één moeten uitmaken.* Maar men zal niet meer kunnen zeggen, dat de grieven, waarover men zich beklaagt, slechts *gewaande grieven* zijn, en van het oogenblik af, dat de waarheid tot aan den troon zal gekomen zijn, zal *de schande op het hoofd van eenige partikuliere personen* nederdalen, die *hunne afzonderlyke belangen hebbende*, schijnen door den boozen geest op deze wereld gebragt te zijn.»

— Dingsdag aanstaande, zullen de zittingen der provinciale staten in het geheele koningrijk geopend worden. Deze Provinciale vergaderingen, waarop men eertijds weinig bedacht was, worden hoe langer hoe merkwaardiger. Het belangrijkste der werkingen is de verkiezing der leden voor de tweede kamer der staten-generaal.

De drie aftredende leden voor deze provincie, zijn de heeren jonkh. *L. A. J. J. J. van Sasse van Ysselt*, m.r *A. G. Verheyen*, van 's Bosch, en m.r *A. J. J. H. Verheyen*, van Boxmeer.

— Bij gelegenheid van het jubelfeest, ter eere van den H. *Joannes Nepomucenus*, beschermer van Bohemen, hetwelk den 8 der afgeloopene maand te Praag heeft plaats gehad, heeft men opgemerkt, dat er dertig bisschoppen te gelijker tijd en andere leden der hooge geestelijkheid, tegenwoordig waren.

VLAARDINGEN, *den* 1 *july.*

Heden voormiddag is alhier aangekomen de eerste haringjager (den 25 junij uit de vloot gezeild), met 16 1/8 ton haring, waarvan dadelijk de gewone geschenken per expresse zijn afgezonden aan Z. M. den Koning, den prins van Oranje en prins *Frederik*, benevens de verdere hooge staats-ambtenaren, en is vervolgens de eerste openbare verkoop geschied, tegen *f* 700 de ton.

De haringvloot, dit jaar in de provincie Holland uitgerust, bestaat uit 129 schepen, als: van Vlaardingen 78, van Maassluis 19, van Rotterdam 1, van Delfshaven 2, van Zwartewaal 3, van Amsterdam 16, van Enkhuizen 5 en van de Rijp 5.

Engeland.

LONDEN, *den* 27 *junij.*

Onder de stukken, betrekkelijk Portugal, die aan het parlement zijn overlegd, vindt men ook de brieven, die don *Miguel* in der tijd geschreven heeft, omtrent de verbindtenis, welke hij, voor zijne wederkeering naar Portugal, te Weenen heeft aangegaan. In eenen brief aan den Keizer van Brazilie, zijnen broeder, leest men het volgende:

«Ingevolge het souvereine besluit van U. M., heb ik mij met de noodige maatregelen onledig gehouden, om mij naar Lissabon te begeven, ten einde aan de wijze en vaderlijke bedoelingen van U. M. te beantwoorden, door het land te besturen, overeenkomstig het constitutionnele charter, hetwelk U. M. aan de portugeesche natie verleend heeft.

»Al mijne pogingen zullen steeds strekken tot behoud der instellingen van Portugal; met al mijn vermogen zal ik trachten de openbare rust te handhaven en te beletten, dat zij door factien gestoord worde; factien, van welken aard ook, zullen nimmer mijnen bijstand verwerven.»

In eenen brief aan de infante regentes, zegt hij wijders:

«Besloten hebbende, om 's lands wetten en de door onzen doorluchtigen broeder, verleende instellingen, ongeschonden te bewaren; instellingen, welke wij allen gezworen hebben na te leven; en dien overeenkomstig willende regeren, zoo is het billijk, dat ik zulks verklaar, opdat gij de goedheid moget hebben, geliefde zuster, aan deze plegtige verklaring de noodige ruchtbaarheid te geven, en tevens mededeeling te doen van het vaste besluit, dat ik genomen heb, om de factien ten onder te brengen, die, onder welk voorwendsel ook, de openbare rust van Portugal zouden willen storen; terwijl ik verlang, dat vroegere dwalingen en de misslagen, welke mogten begaan zijn, geheel in de vergetelheid geraken, en dat eendragt en een vredelievende geest komen in de plaats der jammerlijke woelingen, welke een volk beroerd hebben, dat in de jaarboeken beroemd is wegens zijne deugden, zijne dapperheid en getrouwheid aan zijne vorsten.»

Aan den Koning van Engeland, eindelijk, schreef hij het volgende;

»Overtuigd van het belang, dat U. M. in Portugal stelt, wegens de oude en innige alliantie, welke altijd tusschen dit koningrijk en Groot-Brittanje bestaan heeft, en opregtelijk verlangende daarin te blijven, durf ik mij vleijen, dat hoogstdezelve de goedheid zal hebben, mij zijne welwillendheid en bijstand te verleenen, daar mijn voornemen is, de rust en goede orde in Portugal te handhaven, door middel der instellingen, welke de Keizer en Koning, mijn broeder, verleend heeft, en welke ik vast besloten heb te doen eerbiedigen.»

REIS VAN DEN KONING.

VOORSTEL VAN EEN TEN UITVOER TE BRENGEN ONTWERP.

De reis des Konings, in de zuidelijke provincien, heeft aanleiding gegeven tot verschillende oordeelvellingen. Er zijn lieden, die daarin een' kunstgreep van het ministerie hebben meenen te zien, ten einde te bewijzen, dat het door hetzelve opgevolgde stelsel zoo slecht niet was, daar immers de bevolking dier provincien, verre er van daan om zich te beklagen, zich in tegendeel overal beijverde, om de duidelijkste blijken van gehechtheid en eerbiedige hulde aan Z. M. aan den dag te leggen.

De in al de steden en plaatsen, die met 's Konings tegenwoordigheid vereerd werden, aanhoudend gegeven feesten, zijn echter door hen, die de voornaamste steunpilaren zijn van die oppositie, welke voor het ministerie zoo noodlottig en voor het land zoo weldadig geweest is, op eene geheel andere wijze uitgelegd. Door eenigen van hen is de geestdrift des volks aangemerkt als oorspronkelijk toegeschreven moetende worden aan de dienstwilligheid van sommige van de regering afhankelijke ambtenaren; andere daarentegen zeggen, dat het volk, doordrongen van de eerste en heilzaamste aller grondwettige beginselen, zeer wel onderscheid weet te maken, tusschen eenen beminden en regtvaardigen *Koning* en tusschen *ministers,* die maar reeds al te lang het land ten laste zijn geweest.

Hoe het ook zijn moge, wij voor ons gelooven, dat op het tegenwoordig oogenblik, daar de natie op eene lage wijze is belasterd geworden, daar het nederlandsche volk, door lage vleijers, als eene bende omwentelingszuchtigen, is ten toon gesteld, daar men de uitboezeming onzer wenschen aan Z. M. heeft willen doen voorkomen als een bewijs van muiterij, onmiddellijk tegen den Koning zelve aan den dag gelegd; gelooven wij voor ons, zeggen wij, dat het volk niet te veel blijken kan geven van de liefde die hetzelve altoos aan eenen mensch heeft toegedragen, en dat, niettegenstaande het bestaan van in gemeenten duidelijk aangetoonde en maar al te wezenlijke grieven, men slechts op hen gebelgd is, die de eenige oorzaken en drijfveren zijn van datgene, waarover men zich beklaagt.

Ziedaar voor de natie de gelegenheid, om zich in dadelijke betrekking met haren vorst te stellen; dat men zich tot hem wende, als tot eenen goeden vader, dien men nimmer opgehouden heeft te beminnen en te vereeren, en die, van zijnen kant, den wil en de magt heeft, om de zware misslagen van verdwaalde of trouwelooze dienaren te verhelpen en uit den weg te ruimen.

Ook vreeze men niet, dat deze blijken van de gevoelens, waardoor de natie bezield wordt, door het ministerie, ten voordeele van deszelfs beklagenswaardig stelsel, uitgelegd wordende, hetzelve daaruit een wezenlijk voordeel zoude kunnen trekken. Want mogt men misschien willen trachten, om de door de tegenwoordigheid des monarchs veroorzaakte vreugde des volks te willen doen voorkomen als een bewijs, dat hetzelve onder geen lijden gebukt gaat, dat het ook geenszins klaagt, dat het de leiding en gang van het ministerie goedkeurt, en dat het enkel en alleen eenige *volksleiders* zijn, die zich tegen de regering in oppositie gesteld hebben. Ziedaar dan een zeer eenvoudig middel, dat, in het werk gesteld wordende, naar ons inzien, op eene beslissende wijze, aan alle twijfelingen een einde maken zal.

De Koning namelijk, heeft al die provincien bezocht, waar de oppositie zich met den meesten ijver en kracht heeft doen kennen; en overal heeft Z. M. zich door de liefde zijner onderdanen omringd gezien. Welnu! dat de heer *van Maanen*, dat de heer *van Gobbelschroy* ook eens dat zelfde reisje ondernemen, niet *incognito*, maar in hunne hoedanigheid van ministers, in een open rijtuig gezeten, dan zal het, uit de gebeurtenissen die op hunnen doortogt zullen plaats hebben, niet moeijelijk zijn een juist oordeel te vellen, over de gevoelens die het volk ten aanzien van het ministerie koestert.

De *Eclaireur Politique,* bovenstaand stuk mededeelende, eindigt met HH. Excellentien uit te noodigen, om dit ontwerp eens ten uitvoer te brengen, dan, zegt dit dagblad, zal de groote vraag, die thans uit zoo vele verschillende oogpunten beschouwd wordt, weldra opgelost zijn.

Aan de Redaktie

Om aan het welgesteld en op goede redenen rustend artikel in uw geacht dagblad van 23 junij, n.° 36, zoo mogelijk nog eenigen klem bij te zetten, dient het volgende:

In deze stad zijn twee zeer groote en eene kleinere ned. herv. kerken, namelijk de oude eertijds *St. Hippolitus*, de nieuwe eertijds *St. Barbara*, en de gasthuis-kerk; deze worden nu en dan door mij bezocht, ten einde het gebruik, dat voornamelijk van de twee eerstgenoemde gemaakt wordt, na te gaan, waardoor ik heb bevonden, dat in die beide kerken, op zondagen, gewoonlijk maar eenmaal, gelijktijdig, wordt gepredikt, terwijl de namiddag-, avond- en de ochtend- of vroegdienst, des zomers, slechts in *ééne* wordt verrigt; zoodat eene dezer kerken, met toebehooren uitsluitend, voor *éénen* dienst des zondags onderhouden wordt, en dit, daar men de gelijktijdig gehouden wordende vergaderingen zeer gemakkelijk in eene kerk zoude kunnen plaatsen, indien men dit zocht te doen, door eene derzelve (en hiertoe zou om deszelfs lengte de nieuwe kerk het geschikste zijn) op eene betere wijze in te rigten, aangezien men nu geene graven meer in de kerken maakt, en dus met het inrigten der plaatsen naar goedvinden kan handelen, zoo als men te Rotterdam gedaan heeft en in 's Hage wel doen zal; daar alhier, naar mijne rekening, al de plaatsen, van beide kerken te zamen genomen, geen derde gedeelte van de oppervlakte der beide gronden zal beslaan.

Ik meen, dat uit het gezegde wel kan begrepen worden, dat, indien de hervormden eenen dienst te meer in de gasthuis-kerk verrigten, zij zeer wel eene der beide kerken zouden kunnen missen, daar het onderhoud der kerken zoo zwaar valt, dat ik nu reeds, in eene aanzienlijke bijeenkomst, hierover heb hooren klagen.

Indien ik mij nu na de twee R. K. kerken of kerkhuizen begeef, bevind ik, dat dezelve zoo opgepropt vol zijn, dat het meermalen niet mogelijk is, binnen, naar boven, soms niet in het portaal te komen, zijnde niet alleen de trappen van onder tot boven met geloovigen bedekt, maar ook het bordes buiten de kerk, tot ontstichting van de daarop zittende (door de voorbijgangers), en het sacristie, tot hindernis van priesters en koster gevuld. Velen en ik van Delft's R. K. houden het voor de gezondheid allernadeeligst, in eene zoo bedampte en benaauwde kerk den godsdienst waar te nemen, waartoe wij evenwel zulk eene dure verpligting hebben.

Ik vraag dan, of het geene schadelijke wrijving tusschen Delft's ingezetenen zou baren, indien ook hier de aanschrijving (of hoe het heeten moge) tot zoogenaamde schadevergoeding der grafgelden missende kerken werd ten uitvoer gelegd? In Delft, waar het vrij aanzienlijk R. K. gedeelte der bevolking, in twee kleine kerkhuizen als haring in eene ton zich pakt (indien ik mij zoo uit mag drukken) om dien godsdienst te oefenen, voor welke somtijds de grootste kerken te bekrompen zijn, en men het ruime luchtgewelf kiest, om onder hetzelve den Schepper, in en door zijne werken omgeven, te loven en te danken? Hier, waar eene groote hervormde gemeente geene twee kerken zonder torens (wijl deze ten koste der stad onderhouden worden) zoude kunnen onderhouden, mogelijk omdat vele leden geene plaatsen in alle kerken kunnende of willende koopen, zulks geheel nalaten? Hier, dubbel grafgeld betalen, ten einde op de thans aangelegen wordende R. K. begraafplaats een lijk te mogen bestellen. Neen ik kan het niet denken, wijl deze gelden ook middellijk of onmiddellijk zouden kunnen dienen, om een paar kerkenknechts, loodgieters, dekkers en wat dies meer zij, een lui leven te verzekeren. Door den onpartijdigen zoude het wel eene onregtvaardheid genoemd worden, en ieder roomsch-katholijke, die prijs stelt op de behoorlijke en ongestoorde uitoefening van zijnen godsdienst, zal met den schrijver van bovengemeld artikel zeggen, «laten zij (de protestanten) »dan eens berekenen de opofferingen, die katholijken hebben »moeten doen, om onze priesters-kerken en al wat daaraan verbonden is te onderhouden, zich schamen hemel en aarde te »bewegen om voornoemde voordeelen te verkrijgen, en nu, naar »evenredigheid der bevolking, eenige kerkgebouwen aan ons afstaan, dan zullen wij, katholijken, voor derzelver onderhoud »zorgen», ten einde dezelve meerder dan eene enkele reis per week te gebruiken, en de torens, naar evenredigheid van het gebruik te onderhouden, dezelve niet geheel tot stads lasten latende, welk voordeel door hen (buiten zoo vele andere voordeelen) reeds lang genoeg overal met het gebruik der voor onzen godsdienst gegoten klokken, genoten is. Zoude ook eenige of ook één éénige van Delft's geachte katholijken Z. M. van alle omstandigheden onderrigtende, geen gunstig antwoord mogen verwachten?

Musius.

Delft,
28 junij 1829.

OVER DE BESLUITEN VAN 20 JUNIJ 1829, BETREKKELIJK HET COLLEGIUM PHILOSOPHICUM.

(*Tweede artikel.*)

Wij hebben getoond, dat het eerste artikel van het tweede besluit betreurenswaardige perken stelt aan de magt, welke door het eerste besluit verleend is, en dat hetzelve zoo wel met de grondwet, als met de overeenkomst van den 18 junij 1827, strijdig is.

Laten wij nu opmerken, dat hetzelve vereischt, dat de jongelingen, die in de seminarien willen komen, *hunne voorbereidende studien voltrokken hebben.* Wat verstaat nu de regering

door *voorbereidende studien*? Men weet zulks; zij verstaat daardoor, hetgeen op het *collegium philosophicum* onderwezen wordt, als de *latynsche en grieksche letterkunde, de wysbegeerte de kerkelyke geschiedenis, het kanonieke regt*, enz. Zij blijft derhalve, in weerwil van alles wat gezegd is, de seminarien als eenvoudige scholen der theologie beschouwen. En door een natuurlijk gevolg, weigert zij nog altoos eenig ander regt aan de bisschoppen toe te kennen, dan het regt, om in dezelve te leeren, hetgeen men er, sedert de besluiten van den 14 junij 1825, geleerd heeft.

Intusschen is het haar niet onbekend, dat men in de katholijke Kerk door seminarien gestichten verstaat, in welke men niet lleen de theologie, maar ook de wijsbegeerte en de andere wetenschappen onderwijst, welke tot de kerkelijke wetenschappen geleiden. Het is haar niet onbekend, dat zij aldus zijn beschreven geworden, in de bul, welke ter nadere verklaring bij het concordaat van 1827 gevoegd is, en tot welker afkondiging zij hare toestemming gegeven heeft. Dat zij daaruit beoordeele, of de bisschoppen de nieuwe besluiten als eene weldaad kunnen beschouwen en of zij daaraan kunnen gehoorzamen.

Het tweede artikel van het tweede besluit eischt van hen, *dat zy, alvorens de jongelingen, welke zich aanbieden, en zelfs alvorens hen te examineren*, aan den minister van binnenlandsche zaken, eene lijst van die jongelingen inzenden, bevattende *hunne namen, ouderdom en geboorteplaats, de namen der personen, welke hen onderwezen hebben, die der plaatsen, waar zy hunne studien volbragt hebben en de aanduiding der gedeelten, uit welke deze studien zyn zamengesteld.*

Dit alles schijnt aan te kondigen, dat het ministerie zich hier een regt van aanneming voorbehoudt; zonder hetwelk hetzelve zich zoude vergenoegen met al die bijzonderheden, *niet vóór het examen en de toelating der kweekelingen, maar na derzelver toelating te vorderen.* Inderdaad, indien het er alleen om te doen was, om de namen, ouderdom enz. van die jongelingen te kennen, waarom zoude men dan aan de bisschoppen verbieden om dezelve aan te nemen, voor dat zij die formaliteiten vervuld hadden? En oordeel eens, waartoe dit geleiden zoude. De bisschop zoude, voor elken kweekeling, die zich aanbood, de gevraagde tabel zenden; de minister zonde, alvorens hem te veroorloven tot het examen over te gaan, aan zijne agenten bevelen, om een onderzoek te doen naar den jongeling, naar zijne staatkundige en godsdienstige gevoelens, naar zijne meesters, enz., en na verloop van weken, en misschien van maanden, zoude het antwoord komen, dat is, de vergunning of weigering, eene vergunning of weigering, die nooit anders zouden zijn dan een besluit, genomen ten gevolge van het ministeriëel onderzoek, waarover wij zoo aanstonds gesproken hebben.

Dit zijn gissingen, zal men ons zeggen en wij zullen antwoorden: ja, het zijn gissingen, maar voor lieden, die ons ministerie kennen, uitnemend goed gegronde gissingen. Ingeval wij voorts van onzen kant dwalen, heeft de heer *van Gobbelschroy* niets anders te doen, dan ons in de *Gazette* te regt te wijzen; wij zullen zijne verklaringen gaarne aanhooren.

De verpligting, om de namen en woonplaats der personen, onder welke de jongelingen zouden gestudeerd hebben, op te geven, schijnt ons, voor het overige, een zeer bijzonder oogmerk aan te kondigen. Indien men, bij voorbeeld, eens ontdekte, dat er onder die personen gevonden werden, welke geene officiële paspoort hadden, zoude men het middel hebben, om hem aan de regtbanken over te geven, zoo als men laatst, ten aanzien van den ongelukkigen grijsaard, gedaan heeft, die te Maastricht is veroordeeld.

Het derde artikel van het besluit, bevestigt de vermoedens, welke bij het lezen van het tweede ontstaan. De bisschoppen *moeten*, na aan den minister van binnenlandsche zaken, de bij art. 2 gevraagde lijst te hebben ter hand gesteld, *het tydstip bepalen*, waarop zij tot het examen der kweekelingen zullen overgaan, *en dit examen moet openbaar zyn.* Waarom dat? Opdat Z. Excell. door zijne vertrouwelingen, hetzelve kunne doen bijwonen, ten einde in staat te zijn, om de uitspraak der examinators te onderzoeken en hetzelve goed te keuren, of te veroordeelen; om zeker te zijn, dat men aan de kweekelingen van het *collegium philosophicum* geene al te moeijelijke vragen voorstelle. Want waarschijnlijk is het niet uit liefde tot de publiciteit, dat men die der examens aan de bisschoppen voorschrijft. En inderdaad, deze publiciteit bestaat niet in de andere gestichten van openbaar onderwijs. Door middel van een getuigschrift of van een examen, afzonderlijk ondergaan, komt men op de akademien, en waarschijnlijk ook op het *collegium philosophicum.*

Het vierde en laatste artikel van het besluit, ontdekt ons volledig de rondborstige en welwillende bedoelingen van het ministerie.

Alle beurzen der seminarien zullen voortaan alleen aan die kweekelingen, welke in de seminarien toegelaten worden, gegeven zijn, «wier buitengewone neigingen voor de studien zullen bewezen worden *door certifikaten van de professoren der gestichten van hooger onderwys, welke zy bezocht hebben, of door een byzonder examen door hen ondergaan, voor zoodanige personen, als wy zullen goedvinden tot dat einde te benoemen.*

Derhalve beschikt het ministerie alleen over de beurzen; het beschikt daarover niet ingevolge het examen, dat de kweekelingen voor den bisschop ondergaan, maar volgens de certifikaten, welke zij van deszelfs eigene agenten gekregen hebben; *het beschikt daarover alleen ten gunste der kweekelingen van het collegium philosophicum.* Want dit moet men verstaan door *gestichten van hooger onderwys.*

Het is dan niet de verdienste, welke men wil beloonen; want de verdienste kan zoowel gevonden worden bij jongelingen, die het *collegium philosophicum* niet bezocht hebben, als bij diegenen, welke hetzelve bezoeken. En aan wien komt het toe, om die verdienste te beoordeelen? Wie moet het best de genegenheden der kweekelingen voor de geestelijke functien kennen? de heer *van Gobbelschroy*, of de bisschop.

Voor het overige is het gemakkelijk alle bepalingen van dit besluit te verklaren. Denken wij hier nog eens aan de *confidentiële circulaire* van Z. Excel.; herinneren wij ons eens, dat hij tot de gouverneurs der provincien zeide, dat de regering zoude trachten *op eene andere wyze het doel, dat zy zich met de oprigting van het collegium philosophicum had voorgesteld, te bereiken.* En ziedaar de verklaring van het tegenwoordig gedrag. Men doet in schijn afstand van het geweld en den dwang: men houdt op tot de jongelingen te zeggen, die den geestelijken staat willen aanvaarden: *Ik wil dat gy te Leuven gaat studeren.* Maar men dwingt hen daarin op eene onmiddellijke wijze, door aan de bisschoppen te verbieden, het onderwijs in de letterkunde en wijsbegeerte, door hen te verbieden jongelingen toe te laten, welke hunne voorbereidende studien buiten het koningrijk volbragt hebben, door het onderwijs, om niet, alleen aan de kweekelingen van het *collegium philosophicum* aan te bieden.

En dit nieuwe soort van willekeur verwondert ons niet. De lieden, met welke wij te doen hebben, zijn altoos dezelfden; zij zullen niet dan in den uitersten nood toegeven; zij zullen niet eer toegeven, dan wanneer alle hulpbronnen van streken en list zullen zijn uitgeput.

Hetgeen ons echter verwondert is, dat zij zich nog vleijen ons door dergelijke middelen om den tuin te leiden. Begrijpen zij dan niet, dat al hunne geslepenheid, listen en fijnigheid voortaan vruchtloos zijn?

Wat zal van het besluit van onze ordinarissen zijn? Wat zullen zij aan de regering antwoorden? Wij hebben hun geenen regel van gedrag voor te schrijven, hunne voorzigtigheid en hunne gewone toegenegenheid zullen hen deze nieuwe zwarigheid doen te boven komen, of, om beter te zeggen, dien nieuwen strik doen vermijden. Intusschen zouden wij meenen aan onzen pligt te kort te doen, indien wij hun ons eigen gevoelen verborgen. Volgens ons denkbeeld, kunnen zij de nieuwe besluiten niet ten uitvoer brengen, omdat zij strijdig zijn met de overeenkomst van den 18 junij 1827, en derzelver bisschoppelijk regt krenken; zij moeten dezelve niet ter executie leggen, omdat daardoor de aan alle Belgen, door de grondwet gewaarborgde regten zouden miskend en de willekeur en het despotismus erkend worden.

Even als alle andere schrijvers, staan wij bloot aan misleidingen; wij moeten de opgaven volgen, die ons gedaan worden, en overnemen hetgeen ons in andere dagbladen van belang en naar waarheid voorkomt. Het is ons onmogelijk alles zelfs te onderzoeken; dan alleen, wanneer ons de opgaven door onbekenden wordt toegezonden, of wanneer ons de zaak wat te overdreven voorkomt, zijn wij huiverig, het ons gezondene, in ons dagblad mede te deelen, na alvorens, indien wij daartoe in de mogelijkheid zijn, daarnaar onderzoek te hebben gedaan.

Wij hebben ons dan ook, van den aanvang dat wij dit dagblad hebben begonnen te schrijven, voorgesteld, om alle berigten te plaatsen, die eenige teregtwijzingen zullen inhouden, nopens hetgene door ons verkeerd mogte zijn medegedeeld, hetzij van personen of door dagbladen, van welke kleur of tot welke partij dezelve ook behooren, met voorbehoud evenwel van daarop, des noodig oordeelende, onze tegenbedenkingen nader op te geven: dan om zulks, zoo veel mogelijk, te vermijden, hebben wij ons al mede voorgesteld, om, behalve de berigten, die ons door welmeenenden, en aan ons bekenden regtstreeks zullen worden gezonden, niet dan daadzaken en hetgeen ons als overeenkomstig de waarheid voorkomt, uit andere dagbladen, voor zoo verre ons bestek dit toelaat, over te nemen, alsmede redeneringen, al mogten dezelve voor eenige ministers of andere administrateurs harde waarheden inhouden, uit die dagbladen, wier krediet gevestigd is, en welker opgaven of in het geheel niet of niet anders, dan door drogredenen worden tegengesproken.

Voor dat wij ons dagblad begonnen hadden, heeft de *Courrier de la Meuse*, ter gelegenheid van zijne aanmerkingen op het *vermaard rapport* van den minister van binnenlandsche zaken, nopens het schoolwezen, eene opgave gedaan van het getal der leden, van de onderscheiden kerkgenootschappen in de noordelijke provincien van dit rijk, en aangetoond in hoe verre de roomsch-katholijken in hunne regten miskend worden. — Dat van de 68 schoolopzieners in die provincien (behalve Noord-Braband) er geen een is die tot hun kerkgenootschap behoort, en dat van de 11 schoolopzieners in laatstgemelde provincie er 7 protestanten zijn, welk getal bij elke vakature vermeerderd en dit, zoo als wij vermeenen hier nog te kunnen bijvoegen, alleen omdat de sollicitanten protestanten zijn; want uit hoofde van hunne bekwaamheid en geschiktheid hadden onderscheidene van de reeds aange-

stelden daarop geene aanspraak. Dit gestelde is door niemand tegengesproken, even min als de in dat dagblad nader gedane opgave, met betrekking tot de regterlijke magt. — Het is mogelijk, maar door weinigen opgemerkt, en in de zuidelijke provincien was het geheel onbekend, dat de roomsch-katholijken in de noordelijke provincien, als het ware, uit de regterlijke bedieningen worden gestooten; dat het geringe getal van diegenen, die nog in functie zijn, bijna alle voor den jare 1814 zijn aangesteld, dat van de 20 plaatsen, die sedert het jaar 1813 in het hoog-geregtshof te 's Hage zijn opengevallen, er geen een roomsch-katholijke is benoemd, dat alle vakaturen, die in mindere betrekkingen door het afsterven van roomsch-katholijken voorvallen, bijna uitsluitend door protestanten worden vervuld, dat zelfs in de provincie Noord-Braband, waarvan de bevolking meer dan negen tiende gedeelten den roomsch-katholijken godsdienst is toegedaan, het getal der regterlijke beambten jaarlijks minder wordt, wij durven gerust stellen, dat van de drie plaatsen die openvallen, er door elkander genomen, altijd twee door protestanten worden vervuld, en zulks ongeacht, niet alleen van het groot aantal roomsch-katholijken in deze provincie, maar ook van de sollicitatien van die leden, die uit gezegde provincie in de tweede kamer der staten-generaal zitting hebben, en die voorgeven, zeer bevriend en van invloed te wezen met en bij de minister van justitie, en welke sollicitatien en aanbevelingen, ofschoon op billijkheid en regtvaardigheid gegrond, zoo het schijnt, weinig vermogen hebben; want het zoude mogelijk niet veel moeite kosten de redenen op te sporen, waaraan de meeste benoemingen van roomsch-katholijken tot regterlijke bedieningen in de laatste jaren kunnen worden toegeschreven.

Wij herhalen het, dat, daar deze opgaven, die door de *Courrier de la Meuse* zijn gedaan, en door andere dagbladen overgenomen, niet zijn tegengesproken, en, voor zoo ver deze provincie aangaat, in het geheel niet waren overdreven, hebben wij vermeend ook alle vertrouwen te mogen stellen, in de opgave van gezegd dagblad, zoo wegens het getal der in bediening zijnde hoofd-officieren in dit rijk, als van het personeel der beambten, en van het getal der kadetten, die in de koninklijke militaire akademie te Breda zijn toegegelaten, en hebben vermeend dezelve aldus in ons dagblad n.° 37 te mogen overnemen.

Het weekblad de *Janus*, dat met vier oogen zeker meer kan zien, dan de *Courrier de la Meuse* met twee oogen, en daarenboven in gezegde stad zijnen zetel gevestigd heeft, en alzoo beter in de gelegenheid is, alles in persoon te kunnen nagaan, heeft vermeend in zijn weekblad n° 2 te moeten bekend maken, dat de gedane opgave *verbazend onnaauwkeurig* is. — Volgens zijne berekening, bedraagt het getal der militaire *beambten* niet 18, waaronder slechts 2 katholijken, maar daar en tegen 53, waaronder 24 roomsch-katholijken. En dat der *civiele beambten* niet 21, waaronder slechts 4 katholijken, maar daar en tegen 61, waaronder 35 roomsch-katholijken; want, dat men er wel op lette, de *Courrier de la Meuse* had, volgens *Janus*, vergeten de korporaals, tamboers en oppassers, die in dat gesticht mogelijk bij de maand, of bij de week gehuurd worden, bij zijn getal te berekenen, en heeft alzoo doende zijne lezers *verbazende onnaauwkeurigheden* op de mouw gespeld.

Het is jammer, dat *Janus* bij het opnemen van het personeel der militaire akademie, zich niet tevens bedacht heeft; maar wie kan alles zelfs met vier oogen zien? om ook eene gelijke opmerking te maken met betrekking tot de in het oogloopende onevenredigheid, tusschen het getal der roomsche en onroomsche generaals, kollonels en kommandanten, want dan had hij ongetwijfeld ook berekend en daarbij gevoegd, het getal der onderofficiers en soldaten, die in den militairen dienst zijn, en daaruit ook eene *verbazende onnaauwkeurigheid* doen opmerken, en aangetoond, dat meer dan vier vijfde van de armée tot het roomsch-katholijk kerkgenootschap behoort, en op zijne wijze bewezen, dat de protestanten ten deze aldus niet zijn bevoordeeld. Hij had, zijne oogen al verder open doende, het door ons gestelde, betrekkelijk de schutterij in deze provincie, waarschijnlijk dan ook weggeredeneerd, en op gelijke wijze bewezen, dat men tot de eer en voordeel gevende posten, ook die moet berekenen, die noch van het een, noch van het ander genieten, en daaruit eene slotsom, al mede ten voordeele der roomsch-katholijken opgemaakt, — en alzoo redenerende, zoude het hem geen moeite gekost hebben van tegen te spreken, dat de protestanten, ook in burgerlijke ambten, zoo zeer niet worden bevoordeeld, als de roomsch-katholijken wel voorgeven, want hoe veel zijn er onder dezelve, die bij verkiezing roomsch-katholijke dienstboden nemen, welke alzoo ook tot het huishouden behooren, en mitsdien van de voordeelen der traktementen leven, die bij hunne meesters genoten worden.

Het zal door niemand aan *Janus* worden tegengesproken, dat, wat aangaat de huisbeambten of bedienden, alsmede de oppassers, die in de militaire akademie te Breda zijn in dienst genomen, deze voor een groot gedeelte tot het roomsch-katholijke kerkgenoodschap kunnen behooren, het zoude misschien moeijelijk wezen, voor die betrekkingen genoegzaam protestanten te vinden, want deze bevredigen zich over het algemeen niet, met zulke geringe postjes. — Maar waar het hier op aan komt, in hetgeen de *Courrier de la Meuse* heeft willen aantoonen, daartoe schijnt *Janus* zich buiten staat te bevinden; namelijk, om de gedane opgave tegen te spreken, wegens de ongelijkheid, die tusschen de roomschen en onroomschen bestaat, bij de benoeming tot *de eer* en *voordeel gevende posten*, als ook de stootende verhouding tusschen de roomsche en onroomsche kadetten, die op de akademie zijn aangenomen: het is hier, dat hem de schoen wringt; en door eene schotsche berekening kan de indruk, die deze opgave, zoo in het zuiden als in het noorden, gemaakt heeft, niet worden afgeleid.

Onze lezers kunnen zich dus verzekerd houden, dat de opgaven die in den *Courrier de la Meuse* is gedaan, en door ons is overgenomen, even als de vorige, echt en overeenkomstig de waarheid is.

En wat verder zijne aanmerking aangaat, dat deze ongelijkheid en miskenning der roomsch-katholijken, als het ware, aan enkel toeval behoort te worden toegeschreven, en dat bij de aanstelling der ambtenaren, en de opneming der kadetten, hun godsdienstig geloof niet in aanmerking zoude zijn genomen; deze aanmerking laten wij aan onze lezers ter beoordeeling over — daarop zullen wij mogelijk nog wel eens terugkomen, maar intusschen weet *Janus* dan niet, dat het ook aan anderen bekend is, hoe veel jongelingen, die zich hebben aangeboden, om op de akademie te worden aangenomen, zijn afgewezen, omdat men voorgaf, dat het getal voltallig was, en dat bij zekere Excel., bij het ontvangen van sollicitatien, wel degelijk onderzoek wordt gedaan, tot welk kerkgenootschap de sollicitanten behooren.

De prijzen der granen alhier, van donderdag den 2 julij, zijn geweest:

Rogge,	*het nederlandsch mud,*	f 6-35 à 5-75.
Boekweit,		« 4-08 à 3-75.
Haver,		« 0-00 à 0-00.
Garst,		« 0-00 à 0-00.
Het nederlandsch pond boter.		« 0-57 à 0-50.

De drie nederlandsche ponden roggebrood 30 cents.

PRIJZEN DER VOLGENDE EFFECTEN.

AMSTERDAM, 30 JUNIJ.

Nederlanden.				*Gebl.*
Werkelijke Schuld.	à 2 1/2	pCt.	58 1/2 - 59	58 5/7
Uitgestelde dito			[illegible] - 13/16	[illegible]
Kansbiljetten.		f	20 3/4 - 1/4	5/16
Stellen van uitgeloten dito.			7150 - 7200	
Amortisatie-Syndikaat	4 1/2	pCt.	100 1/2 - 101	100 5/8
Domein Losrenten	2 1/2	«	98 - 1/2	3/8
Handel-Maatschappij.	4 1/2	«	86 3/4 - 87 1/4	87 1/2
Frankryk.				
Inschrijving op het Grootboek.	3	«	80 - 1/2	5/16
Certifikaten van dito.	«	«	75 1/4 - 3/4	1/2
Rusland.				
Bij *Hope* en C°.	5	«	100 1/4 - 1/2	3/8
Negociatie 1828.	5	«	98 3/4 - 99 1/4	98 7/8
Inschrijving op het Grootboek.	6	«	56 1/2 - 57	56 3/4
Certifikaten van dito.	«	«	57 - 1/2	1/4
Cert. dito Hamburg Admin.	5	«	87 - 1/2	1/4
Dito te Londen genegocieerd	«	«	89 - 1/2	1/4
Pruissen.				
In Londen genegocieerd.	«	«	111 1/2 - 112 1/2	
Idem 2[de] Ligting	«	«	111 1/2 - 112 1/2	
Spanje.				
Neg. bij *Hope* en C°	5 1/2	«	31 1/2 - 3/4	1/2
Te Parijs en Londen gedom[d].	5	«	8 1/4 - 1/2	
Renten perpetuel	«	«	48 3/4 - 49 1/4	
Coupons		f	8 - 10	
Polen.				
Loten		f	87 - 88	
Weenen.				
Bank.	3	pCt.	89 3/4 - 90 1/2	90 1/2
Dito.	4	«	74 - 1/2	1/4
Certifikaten.	2 1/2	«	50 - 1/2	1/4
Metaliek.	5	«	96 - 1/2	1/4
Dito te Londen genegocieerd	«	«	[illegible]	
Dito.	2 1/2	«	48 - 1/2	
Bank-Aktien	3	«	1354 - 1358	1335
Aandeelen f 100 bij *Rotschild.*		«	196 - 197	
Dito « 250 dito	4	«	378 - 379	
Napels.				
Cert. bij *Lamaison* en *Bouwer.*	«	«	79 1/4 - 3/4	80 1/2
Dito Napelsche Adm.	«	«	80 1/2 - 81	80
Dito te Londen genegocieerd	«	«	84 1/4 - 3/4	
Denemarken.				
Negociatie in Londen.	3	«	65 3/4 - 66 1/4	66
Engeland.				
Geconsolideerde.	«	«	88 1/2 - 89	88 1/2

Te 's BOSCH, bij de GEBROEDERS LANGENHUYSEN, Drukkers en Uitgevers Apostelstraat, H, n°. 20.